

Kamer mist visie en historisch besef om Grondwet internetproof te maken

Wijziging is symbolische verbreding, maar feitelijke beperking van onze grondrechten

Axel Arnbak

Al ruim dertig jaar verandert internet onze relatie met elkaar en met de overheid. Waar de Nederlandse Grondwet een afspiegeling hoort te zijn van onze samenleving en grenzen hoort te stellen aan overheidsmacht, vond de laatste belangrijke actualisering van de Grondwet ook ruim dertig jaar geleden plaats. In 1983 werd het briefgeheim uitgebreid met het 'telefoon- en telegraafgeheim'. Afgelopen dinsdag stemde de Tweede Kamer eensgezind voor de beperkte uitbreiding van de Grondwet naar een 'telecommunicatiegeheim', dat door een nieuw parlement pas na volgende verkiezingen bevestigd kan worden.

Na ruim dertig jaar zou je denken dat de vlag uit mag, maar eigenlijk verandert de update niets, is het briefgeheim en passant stevig beperkt en zijn veel belangrijker hiaten in de Grondwet niet gerepareerd. De champagne knalt dus alleen bij Binnenlandse Zaken, verantwoordelijk voor de Grondwet, het ministerie dat al sinds jaar en dag zand in de machine strooit bij iedere poging de Grondwet te wijzigen. Omringd door stormachtige technologische ontwikkelingen en wereldleiders met totalitaire trekjes, blijft de Nederlandse Grondwet hopeloos verouderd. Hang de vlag maar halfstok.

Op 11 en 12 april kwamen de Kamer en demissionair minister Ronald Plasterk plenair bijeen voor mooie toespraakjes, keurig antwoord op elkaars vragen en complimentjes. D66, GroenLinks en SP stelden zinnige amendementen voor, zoals het terugbrengen van de verplichte rechterlijke toets voor schending van het briefgeheim. Ook signaleerden zij dat het voorstel geen heldere definitie bevat van het begrip 'nationale veiligheid'. Volgens het voorstel hoeft een minister maar 'nationale veiligheid' te roepen en op slag hoeft de rechter er niet meer naar te kijken. Toch stemde de Kamer voor het voorstel en verwierp ze de amendementen. In de media overheerst nu het verhaal dat de Grondwet ook WhatsAppjes beschermt, maar de Europese mensenrechtenverdragen deden dat allang. Eigenlijk is er dus sprake van een puur symbolische verbreding en

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

een feitelijke beperking van onze grondrechten.

Bovendien besprak de Kamer de echt wezenlijke kwesties niet of nauwelijks. Waarom geen strikte regels voor het beperken van grondrechten, zoals in de Europese verdragen en andere westerse constituties? En waarom mag de rechter geen streep zetten door wetten van het parlement die in strijd zijn met grondrechten, zoals in alle beschaafde westerse landen? In oktober 2016 verwierp het Franse Constitutionele Hof een wet die bedrijven verplicht aandeelhouders in een openbaar register op te nemen, omdat boeven zo precies weten waar in te breken en welke kinderen te ontvoeren. Al in 2008 formuleerde het Europese Hof in de zaak I. versus Finland een grond-

Donner vergeleek Grondwet met houten been dat achter mensen aansleept

recht op cybersecurity en het Duitse Constitutionele Hof een grondrecht op 'vertrouwelijkheid en integriteit van IT-systemen'. De Duitse uitspraak ging over een belabberde wet die de politie zonder waarborgen computers liet hacken, in een zaak aangespannen door bezorgde burgers. In Nederland niets van dat alles.

Al in 2010 adviseerde de Staatscommissie Grondwet de verouderde Grondwet compleet te actualiseren. Maar bij ontvangst van het rapport van de commissie vergeleek toenmalig minister Piet Hein Donner de Grondwet met een houten been, dat hinkend achter de samenleving aan sleurt. In een flink vertraagde kabinetsreactie kondigde Donner inderdaad aan niets met het rapport te zullen doen, zij het dat hij wel het toen ook al lachwekkende telegraafgeheim wilde aanpassen. Sindsdien lag alles jarenlang stil. Donner en daarna Plasterk hadden een andere agenda: de controversiële terughackwet voor de politie en de sleepnetwet, die inlichtingendiensten toegang geeft tot al onze internetcommu-

nicatie. Beide wetten zijn vlak voor de verkiezingen door de Tweede Kamer geloodst. Omdat de Grondwetswijziging kort na de verkiezingen is behandeld, laat de wijziging nog een jaar of vijf op zich wachten. Genoeg tijd om de controversiële wetten door de Eerste Kamer te loodsen, zonder gedoe over een aangepast 'telecommunicatiegeheim'.

Donner en Plasterk zijn in hun opzet geslaagd. Onze Grondwet blijft een krakkemikkige en wankelende houten poot zonder rol van betekenis in wetgeving en rechtspraak, terwijl de samenleving in sneltreinvaart digitaliseert en wereldleiders met totalitaire trekjes aan de Nederlandse poorten kloppen. De vorige en huidige kersverse Tweede Kamer staan erbij en kijken ernaar.

Axel Arnbak is advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek

en onderzoeker aan het Instituut voor Informatierecht (UvA).
Reacties:
@axelarnbak